

- **שם המחקר:** תפיסותיהם של אנשי מקצוע את צרכיהם של אנשים עם מוגבלויות שכלית המתמודדים עם אובדן אדם קרוב.
- **שנה:** 2024
- **סוג מחקר:** תזה
- **מס' קטלוגי:** 890-660-2021
- **שמות החוקרים:** הילה תמר אדרי, בהנחיית: ד"ר יעל קרני ויזל.
- **רשות המחקר:** המחלקה לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת בר אילן.

תקציר מנהלים

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

רקע

תוחלת החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) עלתה בשנים האחרונות. כתוצאה מכך, רבים מהם חווים מוות ואובדן של קרוביהם. מחקרים, אשר בחנו את תפיסת מושג המוות בקרב אנשים עם מש"ה, מצאו כי אלו מבינים, באופן מלא או באופן חלקי, את מושג המוות, ובדומה לאנשים עם התפתחות טיפוסית, חווים מצוקה ומציגים סממני אבל. על אף ההכרה בחשיבות הליכי עיבוד האבל להפחתת מצוקה, וההסכמה הרחבה באשר לצורך בהשתתפות שוויונית של אנשים עם מוגבלויות בכל תחומי החיים, מחקרים מצביעים על היעדר ליווי רגשי לאנשים עם מש"ה, החווים אובדן אדם קרוב, ועל הדרתם מטקסי אבלות.

מטרות המחקר

מטרתו של המחקר הינה לבחון את הגורמים האישיים והמקצועיים, אשר תורמים לתפיסתם של אנשי מקצוע את צרכיהם הרגשיים והמעשיים של אנשים עם מש"ה, וכוונתם לשלב אותם בתהליכי עיבוד אבל.

שיטת המחקר

במחקר הנוכחי נטלו חלק 154 עובדי מקצועות רפואה, טיפול וסיעוד המטפלים באנשים עם מש"ה. המשתתפים התבקשו להשיב על השאלונים: ידע אודות הבנת מוות בקרב אנשים עם מש"ה, עמדות כלפי אנשים עם מש"ה, פחד ממוות, עמימות מקצועית ושאלון הבוחן את תפיסתם של אנשי מקצוע את הצרכים הרגשיים של אנשים עם מש"ה, ועל כוונתם לשלב אותם בתהליכי עיבוד אבל (רגשיים ומעשיים).

ממצאים עיקריים ודין

השערות המחקר הראשונה והשניה גרסו כי האופן בו אנשי מקצוע תופסים את הבנתם של אנשים עם מש"ה את מושג המוות יימצאו בקשר חיובי. השערות אלו אוששו. נמצא קשר חיובי בין ידע על הבנת מוות לבין תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה וכוונותיהם של אנשי מקצוע להעניק להם מענה רגשי ומעשי. השערות המחקר השלישית והרביעית גרסו כי עמדות אנשי המקצוע כלפי אנשים עם מש"ה יימצאו בקשר חיובי עם תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה אשר חוו אובדן אדם קרוב ומתן סיוע רגשי ומעשי להתמודדות אתו. השערות אלו אוששו. נמצא קשר חיובי בין עמדותיהם של אנשי מקצוע לבין תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה אשר חוו אובדן אדם קרוב וכוונותיהם של אנשי מקצוע להעניק מענה רגשי ומעשי. השערות המחקר החמישית והשישית גרסו שיימצאו קשר שלילי בין פחד ממוות אישי של איש מקצוע לבין תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה,

אשר חוו אובדן אדם קרוב ומתן סיוע רגשי ומעשי להתמודדות אתו. השערות אלו לא אוששו. לא נמצא קשר בין פחד ממוות לתפיסת צרכים רגשיים ומתן מענה רגשי ומעשי. השערות המחקר השביעית והשמינית גרסו שיימצא קשר חיובי בין עמימות תפקיד של אנשי מקצוע לבין תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה, אשר חוו אובדן אדם קרוב ומתן סיוע רגשי ומעשי להתמודדות אתו. השערות אלו אוששו חלקית. נמצא קשר חיובי בין תחושת עמימות תפקיד לבין מתן מענה מעשי, אך לא נמצא קשר בין עמימות התפקיד לבין תפיסת צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה, אשר חוו אובדן אדם קרוב וסיוע רגשי. השערת המחקר התשיעית גרסה שהאופן בו יתפסו אנשי מקצוע את צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה, אשר חוו אובדן אדם קרוב יתווך את הקשר בין המשתנים האישיים והתעסוקתיים (ידע על הבנת מוות, עמדות, פחד ממוות ותחושת עמימות תפקיד) לבין כוונותיהם להעניק להם מענה רגשי ומעשי להתמודדות עם האובדן. השערה זו אוששה. תפיסת הצרכים הרגשיים של אנשים עם מש"ה על ידי אנשי מקצוע, אשר חוו אובדן אדם קרוב, אכן תיווכה בין הגורמים: ידע על הבנת מוות, עמדות ותחושת העמימות לבין כוונותיהם של אנשי המקצוע להעניק סיוע רגשי ורגשי.

ממצאי המחקר מצביעים, כי ידע אודות הבנת מושג המוות בקרב אנשים עם מש"ה ועמדות כלפי מוגבלות נמצאו קשורים בקשר חיובי מובהק לכוונותיהם של אנשי המקצוע להעניק סיוע רגשי לאנשים עם מש"ה, שחוו אובדן ולכן שלב אותם בטקסי אבלות. תחושת עמימות מקצועית בקרב אנשי מקצוע נמצאה בקשר חיובי מובהק עם כוונתם לשלב אנשים עם מש"ה בטקסי אבלות.

תובנות והמלצות

מחקר זה הינו מהראשונים הבוחן גורמים התורמים לשילובם של אנשים עם מש"ה, שחוו אובדן אדם קרוב, בתהליכי עיבוד אבל. ממצאי המחקר מצביעים על החשיבות של גורמים אישיים ותעסוקתיים התורמים לתפיסת אנשי מקצוע את צרכיהם הרגשיים של אנשים עם מש"ה המתמודדים עם אובדן לשילובם במענה תמיכתי וטקסי, ככל אדם. ברמה התיאורטית, המחקר מוסיף נדבך להבנת הגורמים המקדמים ולהבנת החסמים לשילובם של אנשים עם מוגבלויות במרחב הציבורי. ברמה היישומית, תובנות שעלו מממצאי המחקר עשויות יהיו לסייע בקידום פרקטיקות הדרכה, הוראה ויישום מדיניות ארגונית לאנשי מקצוע המטפלים באנשים עם מוגבלות שכלית לאורך מעגל החיים בכלל, ובמצבי אובדן, בפרט. מבוא

תוחלת החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) עלתה בעשורים האחרונים ומשתווה בהדרגה לזו של האוכלוסייה הכללית (Chow et al., 2017). כתוצאה מכך, רבים מהאנשים עם מש"ה, חווים במהלך חייהם אובדן של הוריהם ושל אנשים קרובים נוספים (Chow et al., 2017; Wood, 2013). בדומה לאנשים עם התפתחות טיפוסית, אנשים עם מש"ה חווים מצוקה רגשית בעת אובדן של אדם קרוב (Morgan & McEvoy, 2014). לקבלת תמיכה רגשית מאנשי מקצוע ולהשתתפות בטקסי אבלות, נודעות השלכות חיוביות בתהליך עיבוד האבל, אך בפועל אנשים עם מש"ה מודרים מהשתתפות בטקסים אלה (Forrester-Jones, 2013), זאת למרות זכותם של אנשים עם מש"ה להשתתפות שוויונית בכל תחומי החיים (United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner, 2006). לפיכך, המחקר הנוכחי בחן את תפיסותיהם של אנשי מקצוע את צרכיהם הרגשיים והמעשיים של אנשים עם מש"ה, המתמודדים עם אובדן אדם קרוב. בנוסף, נבחנו משתנים אישיים ותעסוקתיים של אנשי מקצוע, אשר תורמים לתפיסות אלה.

- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)